

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק כ"א שיחה א' לפרשת תשא

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קעד (תשמ"ג)

א. בלקו"ש פ' תשא בהערה 30 כתב וז"ל: אבל חיוב הרחיצה הוא תיכף "בבואם". ועפ"ז יש מקום לומר שלפירש"י חייב מיתה על ביאה ריקנית בלי קידוש ידים ורגלים (דלא כמפרשים שבהערה 3), וכסתימת לשון רש"י לקמן פסוק כא: שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל (ובפרט שמשנה מלשונו לפני"ז "על המשמש במזבח"). כו' עכ"ל.

נמצא מזה שבפשטש"מ יש חילוק בין מחוסר בגדי הכונה למחוסר קידוש ידו"ר, ובבגדי כהונה מבואר ברש"י תצוה (כח, מג) ובלקו"ש פ' תצוה דאינו חייב אלא על שעת עבודה, משא"כ במחוסר קידוש ידו"ר חייב אפילו בביאה ריקנית.

והטעם בזה אפ"ל דבגדי כהונה הוא דין בעבודה, שהעבודה צריך לבגדי כהונה, ולכן פטור בביאה ריקנית, אבל הענין דקידוש ידו"ר הוא דין בקדושת הגברא, ולכן חייב גם בביאה ריקנית.

ואפשר לומר ג"כ ע"ד המבואר בלקו"ש פ' אחרי אשתקד (סעי' ט') בנוגע להחיוב דכה"ג בבגדי לבן ביוהכ"פ, דהרמב"ם כתב: "עבודות המיוחדות ליום זה הוא בבגדי לבן", הנה הענין דבגדי לבן הוא דין בעבודות היום, משא"כ לפי פירש"י, אין זה תלוי בעבודות היום, אלא הוא דין מצד המקום, דכל מה שהוא בפנים צריך להיות בבגדי לבן, יעו"ש.

ועד"ז אפשר לכאר כאן דבגדי כהונה הוא דין בהעבודה, משא"כ הענין דקידוש ידו"ר, הוא חיוב מצד המקום, דהמקום מחייב הקידוש, ולכן חייב אפילו בביאה ריקנית.

אבל לכאורה אכתי יש לעיין מהו מקורו של רש"י בזה, שיש חילוק מבגדי כהונה לקידוש ידו"ר (ואינו דומה להג' בגדים שחייב מיתה גם בביאה ריקנית, דשם כתוב דפעולתם הוא מצד הכניסה, כמבואר בלקו"ש פ' תצוה), דהרי כפי מה שנתבאר בהשיחה הענין דבבואם אל אוה"מ וגו' בפשטש"מ הוא לעבודה, וא"כ דילמא חייב דק על שעת עבודה, ואי משום דק בבגדי כהונה דליכא הפסק מיתה בין בכואם ולבגשתם וגו' לשרת מפרשין דלשרת קאי גם על בבואם, משא"כ הכא בקידוש שיש הפסק, חייב על בבואם גופא גם בלי לשרת, הנה לכאורה א"א לומר כן, דהרי מבואר בהשיחה דמזה הוציא רש"י דבאות"מ צריך רחיצה רק פ"א, משא"כ בהמזבח צריך רחיצה על כל גישה וגישה, וא"כ מנלן לומר ג"כ שיש חיוב מיתה בנוגע לקידוש ידו"ר, אפי' בלי עבודה?

ב) בסעי' ה' כתב וז"ל: "בבואם אל אהל מועד" - וואס איז א פארמאכטער מקום נאר פאר כהנים, און וואו מען קומט אריין נאר אויף א זמן מצומצם - איז גענוג די איינציגע רחיצה, וויין מען גייט דארט אריין (אפילו) אויף מערערע

עבודות; משא"כ "בגשתם אל המזבח לשרת", וואס דער מזבח איז אין חצר המשכן וואו עס געפינען זיך אויך לווים וישראלים, וועלכע ברענגען די קרבנות זייערע און פראווען סמיכה וכו' - דארט דארף זיין רחיצה בילי יעדער לשרת. עכ"ל.

ולכאורה אפשר לפרש החילוק בב' אופנים: א) שהוא דין מצד הגברא, דבאוהל מועד שהוא נכנס שם רק על זמן מצומצם לעבוד העבודה, במילא גם אחר שגמר עבודתו הא', לא נפקע ממנו פעולת הקידוש הקודם, כיון דמיד מתחיל עבודתו השני' וכו', ולכן אי"צ קידוש עוה"פ, משא"כ בנוגע למזבח שהוא בחצר המשכן, שאין שהייתו שם לזמן מצומצם, ויש שם עוד אנשים וכו', הנה אפ"ל כעין הפסק זהיסח הדעת בין גישה אחת להשני', (ע"ד שמצינו ג"כ בדרך ההלכה בזבחים כ,ב, "אסוחי אסח דעת" וברמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה ה"ג-ה) ובמילא נפקע ממנו פעולת הקידוש הקודם, ולכן צריך לקידוש אחר. ב) שהוא דין מצד העבודה, דאמרה התורה דדוקא באוה"מ שכל העבודות באות בהמשך א', הנה כל העבודות נחשבות לענין קידוש כעבודה אחת, וכיון שהוא כעבודה אחת, במילא מספיק קידוש פ"א, משא"כ בנוגע להעבודה במזבח בחצר המשכן, שאפ"ל הפסק בין עבודה לעבודה כו', בזה אמרה התורה דכל גישה וגישה נחשבת לעבודה בפני עצמה, וכל עבודה כפ"ע צריך קידוש כפ"ע.

לכאור' אפ"ל דזה תלוי במה שחקרו האחרונים בהאי הילכתא דקידוש ידיים ורגלים, האם הוא הלכה בכהן העובד, דנאמרה לו הלכה דבכדי להיות מוכשר וראוי לעבודה צריך הוא לקדש ידו"ר ובלי זה הוא פסול, והפסול הוא בהכהן, ואין זה הקידוש נוגע לדיני עבודה, או דהוה הלכה מהלכות הקרבנות, דדיני הקרבן הם המחייבים לקדש ידו"ר, ולגבי קדושתו של הכהן אין זה מוסיף כלום. (וזהו ע"ד שחקר באתוון דאורייתא כלל י"ט ובבית האוצר ערך כגדי כהונה לגבי בגדי כהונה, וכן בכמה מקומות).

ומבארים בזה פלוגתת רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון בזבחינו יט,ב, דאיתא שם ת"ר קידש יו"ר ביום אי"צ לקדש בלילה, בלילה צריך לקדש ביום דברי רבי, שהי' רבי אומר לינה מועלת בקידוש יו"ר, ראב"ש אומר אין לינה מועלת בקידוש יו"ר, ושאלו בגמ' מ"ט דרבי דכתיב בגשתם, מ"ט דראב"ש דכתיב כבואם כו', דאפ"ל דפליגי בהנ"ל אם קידוש ידו"ר הוא מדיני עבודת הקרבנות, או דהוי מהלכות הכהן העובד, דרבי דסב"ל דלינה מועלת בקידוש ידו"ר סב"ל שהוא מהלכות הקרבנות, ויליף מכגשתם דכל עבודה מחייבת קידוש ידו"ר, והענין דפסול לינה לא מצינו אלא בקרבנות, ולכן כיון דבעבודת הקרבנות יש ענין של פסול לינה, וכל יום הוא עבודה בפני עצמה, לכן סב"ל דהלינה מבטלת הקידוש של אתמול, כיון דהיום הוא עבודה

כפני עצמה, אבל ראב"ש דיליף מבבואם סב"ל דקידוש ידו"ר הוא מהלכות הכהן העובד, ולא שייך שיחול ע"ז הענין דפסול לינה, כיון דזה נאמר רק בקרבנות, ולכן אין הלינה מבטלת הקידוש. ועי' בס' חיל המקדש (ירושלים תרצ"ז) בענין קידוש ידים ורגלים סי' ג' בענין זה בארוכה.

ועד"ז יש להסתפק ג"כ לפי השיחה דאי נימא שהוא מצד דין הכהן, אז מסתבר לומר כנ"ל באופן הא' דהחילוק בין אוה"מ למזבח הוא מצד הגברא, דרק במזבח נפקע פעולת הקידוש ממנו, ולא באוה"מ, אבל אי נימא כאופן הב' שהוא מהלכות הקרבנות, מסתבר לומר החילוק כאופן הב' דדוקא באוה"מ מספיק קידוש א', כי הוה כעבודה אחת, משא"כ במזבח, כל גישה וגישה הוא עבודה בפני עצמה, וכל עבודה צריך קידוש.

והנה החילוק יהי' ג"כ במחוסר קידוש ידו"ר בביאה ריקנית, דאי נימא דהוא דין בהעבודה, לא שייך לחייבו בביאה ריקנית, כיון שאינו עובד, אבל אי נימא דהוא דין בהאדם העובד דהקידוש מוסיף עליו קדושה וכו' שייך לחייבו אפ"ל בביאה ריקנית, כיון דחסר אצלו הקדושה.

וא"כ לפי המבואר בהערה 30 דיש מקום לומר דלפרש"י חייב גם בביאה ריקנית, מסתבר לומר דהוא דין בקדושת הכהן, ולא מצד עבודה, וא"כ לפי"ז יוצא דיש לפרש כאופן הא' הנ"ל שהוא מצד הגברא. (ואולי אפשר לומר ג"כ דתרוויליהו איתנהו, שפועל בין בהאדם ובין בהעבודה).

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש פ' תשא כתב דאין לפרש דכוונת רש"י דבבואם אל אוה"מ להקטיר וכו' הוא דאינו חייב בביאה ריקנית, וראיתו ממ"ש אח"כ "לשרת", דא"כ הי' לו לרש"י לרמז זה בד"ה בבואם אל אוה"מ ולציין וגו', כיון דזהו ראיתו, ומבאר אח"כ דכוונת רש"י לתרץ למה חילקה התורה כאן וכתבה חיוב מיתה על בבואם, ואח"כ גם על בגשתם, לא כמ"ש בבגדי כהונה, ומזה הוכיח רש"י שיש חילוק דבבואם טעון רחיצה רק פ"א משא"כ בגשתם צריך רחיצה בכל גישה וגישה, עי' בהשיחה.

ולא זכיתי להבין, דהרי גם לפי הביאור של השיחה הרי כל יסודו של רש"י הוא ממה שחילקה התורה אח"כ וכתוב חיוב מיתה על בבואם, וא"כ כיון דזהו כל יסודו של רש"י, למה לא ציין לזה עכ"פ בוגו', כיון דזהו כל הוכחתו?

ש. ז. ב.

ג. בלקו"ש פ' תשא סעי' ה' כתב דבבגדי כהונה כיון דזה נוגע להעבודה גוא לא שייך לחלק בזה בין בבואם אל אוה"מ

לכגשתם אל המזבח, משא"כ הענין דרחיצת ידיים ורגלים שהו"ע של הכשר והכנה לעבודה, בזה שייך לחלק דבאוה"מ מספיק רחיצה פ"א משא"כ בגשתם צריך רחיצה לכל עבודה עיי"ש.

ואינו ברור לי, למה צריך לחילוק זה, דזה נוגע להעבודה גופא וזהו רק הכשר, הרי בגדי כהונה הו"ע של מציאות בגשמיות וכיון דבמציאות הוא לבוש בהן לא שייך לבישה לכל גישה וגישה, משא"כ הענין דרחיצה שהו"ע של קידוש רוחני, הנה בזה בודאי שייך לחלק להצריך רחיצה לכל גישה וגישה, וא"כ למה צריך כלל לחלק דזה נוגע להעבודה עצמה וזהו רק ענין של הכשר, ולא חילק דזהו"ע גשמי וזהו"ע של קידוש רוחני? א' התמימים - תות"ל 885 -

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון שג (תשמ"ג)

ג. בהתוועדות דש"פ ויק"פ פ' החודש ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דהא דעשיית בגדי כהונה הי' רק לאחר גמר מלאכת המשכן, היות ובגדי כהונה הם פרט בכהנים, ועשיית בגדי קודש וגו' לכבוד ולתפארת, ועיין בפנים השיחה.

והנה ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א דעשיית בגדי כהונה הוא לאחר עשיית המשכן, הרי הוא בין אי אמרינן א' דבגדי כהונה הוא גדר רק בכהנים, (וכשית"לק). ב. דבגדי כהונה הוא גדר בין בכהנים וגם בעבודתם, (וכשית"לק).

ולהבין כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א האם הוא כפי אופן הא', או כפי אופן הב' יובן בהקדים:

שיטות רש"י ותוס', הרמב"ם והרמב"ן, בדין ביאת מקדש שאינם ראויים לעבודה מחמת מחוסר בגדים, ולא רחוק ידיים ורגלים, בכהן הכשר לעבודה א. שיטת התוס' (יומא ה, ב. סנהדרין פג, א) דמחוסר בגדים ולא רחוק ידיים ורגלים מחוייב מיתה

בידי שמים על ביאה ריקנית אף כשלא עבד.

ובלקו"ש לפ' חשא ש.ז. בהערה 30 וז"ל:

" . . ועפ"ז יש מקום לומר שלפרש"י חייב מיתה על ביאה ריקנית בלי קידוש ידים ורגלים . .

ולהעיר מפרש"י שמיני (י, ט) "מה להלן (בקידוש ידים ורגלים) עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד כו", ולא הביא מ"ש בתו"כ שם "ואינו חייב אלא בשעת עבודה". ומסתימת לשונו משמע דאירי גם בלי עבודה (כמ"ש ברא"ם שם. וראה רמב"ן גו"א ועוד שם) "עכ"ל.

ב. הרמב"ן בסהמ"צ מל"ת ע"ג - שאף בביאה להיכל אינם חייבים אלא א"כ עבדו עבודה אבל לא על ביאה ריקנית.

ג. שיטת הרמב"ם בהל' ביאת מקדש פ"א ה"א והט"ו בדין שתויי יין ופרועי ראש וקרועי בגדים מוזהרים שלא להיכנס אפילו שלא לשם עבודה, ואם עברו ונכנסו לוקים אף עפ"י שלא עבדו עבודה, אלא שחומר יש כשעבדו עבודה שנענשים בחיוב מיתה בידי שמים, והרי דינים אלו עם הדין דמחוסר בגדים והעדר רחיצת ידים ורגלים הרי הוקשו להדדי הרי יש להוכיח מהתם לדין מחוסר בגדים והעדר רחיצת ידים ורגלים לביאה ריקנית, הרי דלשיטת הרמב"ם העדר רחיצת ידים ורגלים ומחוסר בגדים, מוזהרים שלא להיכנס אפילו שלא לשם עבודה, ואם עברו ונכנסו לוקים אע"פ שלא עבדו עבודה, וכשעבדו עבודה נענשים בחיוב מיתה בידי שמים, רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ד דמחוסר בגדים ושימש חייב מיתה, ובהל' ביאת מקדש פ"ה ה"א דהעדר רחיצת ידים ורגלים חיוב מיתה בעשה עבודה (והא דהשמיט הרמב"ם ביאה ריקנית במחוסר בגדים, ובהעדר רחיצת ידיו ורגליו אכ"מ).

היוצא מהנ"ל: דמחוסר בגדים בביאה ריקנית לפי שיטת רש"י ותוס' חייב מיתה בידי שמים, ולפי שיטת הרמב"ן אין עליו חיוב מה"ת אלא א"כ עבד, ולפי שיטת הרמב"ם לוקה ואין חיוב מיתה אלא א"כ עבד.

ולהבין סברת מחלקותם במאי פליגי, יובן בהקדים:

מחלוקת הרמב"ם והסמ"ג עם הבה"ג, אי עשיית הבגדים ולבישתם הוי מ"ע, או דבהעדרם הוי לאו,

דהנה הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע ל"ג, והסמ"ג מ"ע קע"ג, מחשיבים עשיית הבגדים ולבישתם למ"ע, משא"כ הבה"ג אינו מחשיב למ"ע, הובא בהשגות הרמב"ן מ"ע ל"ג, ומבאר הרמב"ן שיטת הבה"ג דכיון שאין בלבישת בגדים שלא בשעת עבודה שום מצוה, אינן אלא הכשר עבודה, שאם עבד בלי א' מהבגדים תפסל עבודתו, והנה הן חלק ממצות העבודה כו' ע"כ והרמב"ן נוטה לשיטת הבה"ג.

והלב שמח שם מבאר שיטת הרמב"ם, ואני אומר שאם עבד שלא בבגדים עבודתו פסולה, אבל לא בשביל כך הם חלק ממנה, והכתוב יוכיח שלא תלה עשיית הבגדים בה לומר ועשו בגדי קדש לאהרן לעבוד ולשרת כו', אבל אמר לכבוד ולתפארת כלומר כדי שיהי' מכובד ומפואר מביין שאר העם וכו', וכך אמרו בשאר כהנים והיתה להם כהונה בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם וכו', וא"כ מצד זה ראוי שלבישת הבגדים תמנה למצוה לעצמה, וכו', וזש"ה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי, וכך אמר בשאר כהנים והלבשת אותם וגו' וקדשת אותם וכהנו לי, והנה הנם שני דברים א. לקדשו וקדשת אותם, דהיינו להיות הם עצמם כהנים קדושים ע"י הבגדים, וכ"כ רש"י בפ' תצוה לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים. ועוד ב. לכהנו לי כלומר שיכהן ויעבוד בהן לפני הוי' וכך כתב הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"י מ"ע לעשות בגדים אלו ולהיות הכהן עובד בהם, וכו', ע"כ.

היוצא מהנ"ל אי עשיית הבגדים ולבישתם נחשבת למ"ע או העדרם נחשבת ללאו, שיטת הרמב"ם דהוי מ"ע מאחר והבגדים הם ג"כ לכבוד ולתפארת,

שיטת הבה"ג והרמב"ן דלא הוי מ"ע מאחר והבגדים אינם רק הכשר עבודה.

והנה עד כאן הבאנו דגדר הבגדים הוי,

א. שיטת הרמב"ן: אינם רק הכשר עבודה.

ב. שיטת הרמב"ם: לכבוד ולתפארת - ולעבוד

ולשרת לפני ה'.

ויש לבאר עוד באופן ג. דאין הבגדים נצרכים לגוף העבודה רק לעשות הכהן כהן, דחסרון הבגדים עושה חסרון בכהונתו ואינו כהן בלי הבגדים, ועי' תוס' קידושיין (לו, ב) ד"ה חוץ וז"ל: "א"נ (בנשים) כיון שלא נצטוו בבגדי כהונה לא הוו מחוסרי בגדים". ולכך נשים דלא נצטוו ללבוש

הבגדים אינן חסרוֹן הבגדים חסרוֹן בם שלא נצטוו עליהם וכו' (ועיין בבית האוצר מערכת ב' כלל י')

ועפי"ז יש לבאר סברת מחלוקת הראשונים הנ"ל בדין ביאה ריקנית כהן הכשר לעבודה, והוא שתוי יין, - פרוע ראש, - קרוע בגדים, - מחוסר בגדים, לא רחץ ידיו ורגליו.

א. שיטת רש"י (עפ"י המבואר בהערה 30 בלקו"ש לפ' חשא הנ"ל), ושיטת התוס': חיוב מיחה בידי שמים.

ב. שיטת הרמב"ן: דאינו חיוב מה"ת אם לא עבד עבודתו.

ג. שיטת הרמב"ם: חיוב מלקות, וכשעבד חיוב מיחה בידי שמים.

ויובן בהקדים דאיסור שתיית יין, פרוע ראש, קרוע בגדים, מחוסר בגדים, לא רחץ ידיו ורגליו, יש לחקור:

(1) דאינו בגוף העבודה, אלא לעשות הכהן כהן

(2) אינם רק הכשר עבודה.

(3) לעשות הכהן כהן - ולעבוד ולשרת לפני ה'

וי"ל דבחקירה הנ"ל חולקים הראשונים הנ"ל.

א) רש"י ותוס' ס"ל דאינם אלא כדי לעשות הכהן כהן ואינם פרט בעבודה, לכך ס"ל דבביאה ריקנית לבד חייב מיחה בידי שמים.

ב) הרמב"ן ס"ל דאינם אלא הכשר עבודה, ולכן ס"ל דאינן חיוב מה"ת כשלא עבד.

ג) הרמב"ם ס"ל דהם בשביל לעשות הכהן כהן, וגם לכהנו לי לשרת לפני ה', ולכן ס"ל דבביאה יש חיוב מלקות, וכשעבד ג"כ הרי נתוסף האיסור ויש חיוב מיחה בידי שמים.

והנה ע"פ הנ"ל הא דביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דש"פ ויק"פ דלפי שיטת רש"י הבגדים אינם חלק בעבודת המשכן, הכוונה הוא דאינן הבגדים נצרכים לגוף העבודה ורק לעשות הכהן כהן, ולכן הי' עשיית הבגדים רק לאחר גמר מלאכת המשכן, מאחר והציווי "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו" הוא לאחר שתגמור מלאכת המשכן, והרי הבגדים הם רק פרט בהכהונה ולא בעבודה, ולכן כ"ז

שאינן כהן, לא שייך בגדים.

הרב אליקים וואלף

- ר"מ בישיבה -

קובץ הנ"ל גליון תנו (תשמ"ו)

ה. בלקו"ש חכ"א שיחה א' לפ' תשא מבאר כ"ק אד"ש שבפשוטו של מקרא אין מקום לומר שיש צורך לשלול שהא דאיתא בכתוב "בבואם אל אוהל מועד" פי' שבא לאוהל מועד באופן של "ביאה ריקנית" שלכן פי' רש"י שפי' הכתוב הוא שבא "להקטיר שחרית וכו'", כי הבן חמש למקרא יודע שהאהל מועד הוא מקום מקודש ביותר ולא שייך שיבואו לשם בלי שום מטרת עבודה, עיל"ש.

וע"ש בהערה 12 שמביא שבתוס' יומא ישנה דעה הסוברת דגם במחוסר בגדים חליב אביאה ריקנית מדכתיב בבואם אל אהל מועד, ע"ש. וכן מביא בשיחה ב' לפ' תצוה בהע' 20 דעת הריצב"א הנ"ל ובשוה"ג שם מסיים דהתוס' חולקים על הריצב"א "דא"א לומר כן כדפרישית לעיל מתוך הברייתא", ע"ש. וגם שם בפנים השיחה מבאר דמאד קשה פי' הנ"ל של הריצב"א בדרך הפשט מצד קושיא הנ"ל.

והנה גם במפרשי הש"ס מצינו דהרבו להקשות על דעת הריצב"א דלא משמע כדבריו (שיתחליב אביאה ריקנית) מפשטות הכתובים (עי' בנצ"ב על הש"ס ובעוד).

וחשבתי דאולי יש מקום ללישב דעת הריצב"א עפ"י שיטתו במקום אחר, דהנה בכתובות דף ל' ע"ב איתא: זר שאכל תרומה איכא בינייהו. כגון שתחב לו חבירו לתוך בית הבליעה, ומיירי דא"א לאהדורה ע"י הדחק. ובפי' הגמ' נחלקו רש"י ותוס' שם, ובתוס' הביאו דעת הריצב"א שמפרש דאיירי באוכלין דלא מאיסו ע"י פיו וכגון שתחב לו בבית הבליעה ובלע ונהנה מיד חשיב באין כאחת (התשלומין והמיתה) אע"פ שאין כאחד ממש ומביאים ע"ז ראי' מסוגיא דיבמות ע"ש בתוס'

והנה בביאור דעת הריצב"א כתב כרש"ש שביאור דבריו הוא שאע"פ שאי"ז באים כאחת מ"מ מכיון דא"א שיכנס האוכל לתוך מעיו כ"א ע"י שיכנס מקודם לתוך פיו ובית הבליעה,

א"כ הרי"ז באים כאחת מכיון דא"א להיות במעיו כ"א ע"י פיו וא"כ הרי"ז כעקירה צורך הנחה דלקמן. והיינו דאין הפי' בדברי הריצב"א שמכיון שבשטח מקום גשמי הרי סוף מקום בית הבליעה ומעיו ה"ה בקירוב מקום ממש וגם בלע ונהנה מיד לכן זה נחשב כבאים כאחת, כ"א שהפי' בדבריו הוא שמכיון שא"א לזה בלא זה לכן הם נחשבים כאחת, ולכן אע"פ שעל התשלומין חייב מיד בבית הבליעה כשלא החזיר האוכל לחוץ, והמיתה על אכילת תרומה ה"ה חייב רק במעיו (עי' בחתם סופר) שמפרש כן להדיא שרק לר"ת המובא בתו"י כאן חייב מיתה בהנאת גרונו משא"כ לרש"י והריצב"א חיוב מיתה בהכנסת מעיו), מ"מ הרי"ז נחשב כבאים כאחת מכיון שא"א לזה בלא זה. ועי' ג"כ בדו"ח להגרע"א במערכה ה' למס' פסחים איך שמוכן מדבריו ביאור דעת הריצב"א, ועי' ג"כ במהר"ם שיף בתוס' ד"ה נימא, שג"כ משמע שפי' כן דעת הריצב"א ע"ש.

ועפ"ז יכולים לבאר ג"כ דעת הריצב"א ביומא הנ"ל, די"ל (לולי דמסתפינא) דבאמת גם הריצב"א ס"ל דעל עצם ביאה ריקנית במחוסר בגדים אינו חייב מיתה כ"א על העבודה במחוסר בגדים, ורק דהריצב"א ס"ל דאם עובד אח"כ במחוסר בגדים אזי נחשב דמחויב מיתה כבר מזמן שנכנס, דמכיון דא"א לעבוד העבודה מבלי שיכנס מקודם למקום המקדש לכן נחשב החיוב מיתה כבר מזמן שהתחיל לכנס למקום המקדש, דאם נחשב החיוב מיתה רק מזמן העבודה, אזי לא אמרינן בזה קלבד"מ (לר' נחוניא בן הקנה הסובר דגם במיתה בידי שמים אמרינן קלבד"מ), ואם יהא נחשב כאילו שהחיוב מיתה התחיל כבר מזמן הכניסה למקום המקדש מכיון שא"א לזה בלי זה אזי יהא פטור מטעם קלבד"מ.

אלא דעדיין אי"ז מובן די הצורך, דהרי לפי הנ"ל יוצא דבאמת בזמן הכניסה למקום המקדש אין שום חיוב מיתה, והחיוב בעצם היא רק בזמן העבודה במחוסר בגדים, ורק דמכיון דא"א לזה בלי זה לכן רואין הדבר כאילו שכבר התחיל החיוב מיתה אז לגבי דין קלבד"מ (ע"ד דעת הריצב"א בכתובות הנ"ל), אמנם מלשונו של הריצב"א ביומא הנ"ל משמע דס"ל דכבר בזמן הכניסה ישנו בעצם החיוב מיתה.

ולכן הי' נראה להוסיף להנ"ל עוד מה שחידש הגרע"א בתשובותיו סי' קס"ד (וכ"ה גם בדו"ח לכתובות דף ל"א ע"ב) דהיכא דע"י המשך המעשה בפעולה שלו יתחייב ממון, נחשב כבר שהחיוב ממון הוא בהתחלת הזמן וכבר אז מחויב ממון, ומכיון שבהתחלת המעשה ה"ה מחויב מיתה או מלקות, אע"פ שאז לכאורה אינו מחויב עדיין הממון, מ"מ מכיון שהוא בעצמו ע"י המשך פעולתו יתחייב ממון אח"כ, נחשב כבר בהתחלת המעשה שמחויב ועומד כבר בהחיוב ממון ושפיר י"ל בו קלבד"מ, ע"ש באורך רב.

ועפ"ז י"ל גם בעניננו, שמכיון שא"א לזה (בעבודה) בלי זה (הכניסה), ומכיון שע"י המשך פעולתו (היינו עבודתו) כרי יתחייב מיתה בעבודתו במחוסר בגדים, הרי זה נחשב לפועל שמחוייב כבר מיתה בהתחלת הפעולה, ויכולים לומר בו (לא רק שבהמשך יהא חייב מיתה כ"א) שכבר מחוייב מיתה הוא, וא"כ אם יתחייב אז ממון יהא פטור מצד דין קלבד"מ. וא"כ שוב אפשר לומר כנ"ל בדעת הריצב"א, שמצד עצם הכניסה באמת לא יהא מחוייב מיתה במחוסר בגדים, ורק באם יעבוד אח"כ במחוסר בגדים אזי התחיל החיוב מיתה מיד בהכניסה במחוסר בגדים.

אלא דעדיין יש לעיין בזה, דיש לחלק מהך דכתב הגרע"א בתשובה הנ"ל, דהרי שם החיוב ממון והמלקות (או מיתה) הכל בא מצד מעשה א', דהרי שם מדובר בנוגע לקקס בהבא על אחותו וכדומה, ורק דהקנס בא על גמר ביאה והחיוב מלקות (או מיתה) בא מיד בתחילת המעשה, וע"ז חידש הגרע"א דאע"פ שהחיוב ממון בא רק מצד המשך פעולתו, הרי"ז כבר נכלל בתחלת פעולתו ונחשב כמחוייב בממון כבר בפעולת התנאי (היינו בהתחלת הזמן שהוא התנאי לסוף הזמן), אמנם רצינו לדמות זה להך דינא דהריצב"א ביומא, לומר דנחשב כבר מחוייב מיתה בהתחלת הזמן (היינו בזמן התנאי), ולכן אם יתחייב אז ממון יהי' בו דין קלבד"מ, והרי בזה הרי הדין ממון יהי' מצד מעשה אחר לגמרי, ואולי בזה לא אמרינן דבזמן התנאי יחשב שמחוייב מיתה לגבי ממונות הבאה מצד פעולה אחרת לגמרי.

אמנם לאידך גיסא י"ל דסו"ס אין שום נפק"מ, דמכיון דבדין קלבד"מ אין שום נפק"מ אם החיוב ממון בא מצד פעולה אחרת או מצד אוצה פעולה, ובשניהם ישנו דין קלבד"מ, א"כ אם מחדשים דגם בזמן התנאי כבר מחוייב הוא בהאי דינא שיתחייב אח"כ, א"כ אין בזה ג"כ שום נפק"מ אם הוא מצד פעולה אחת או פעולה אחרת, ושפיר יובנו עפ"ז דברי הריצב"א ביומא הנ"ל. ועוד חזון למועד.

ברוך שפירא